

3. POBOŻNOŚĆ. KRZYŻYK (ENKOLPION?) (ZOB. ANEKS 3)

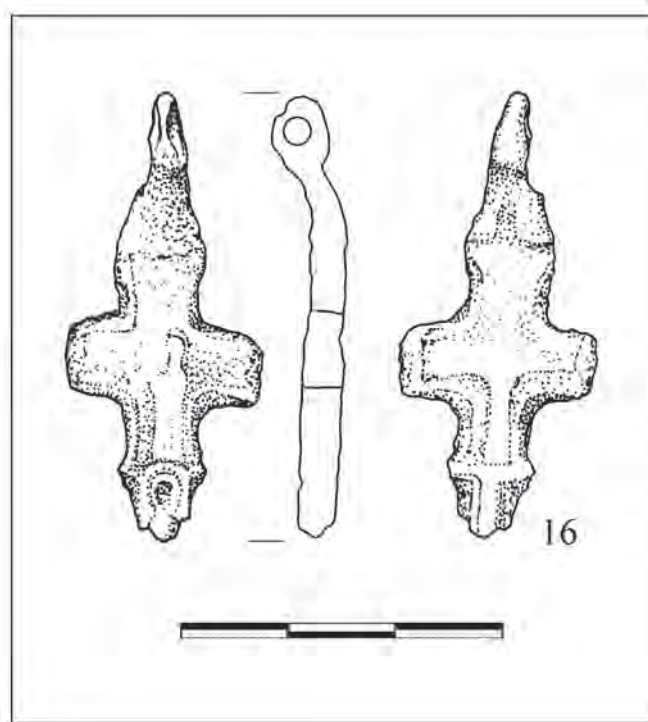
Dość zaskakujący jest zupełny niemal brak na ulicach wrocławskich znalezisk przedmiotów kultu obrządku katolickiego, podczas gdy np. gliniane figurki świętych znajdowane są na prawie każdej rozkopanej działce (zob. Borkowski 1999). Tym bardziej dziwi fakt odkrycia na ul. Oławskiej krzyżyka przypominającego enkolpion, a więc przedmiotu związanego z obrządkiem wschodnim. Większość tego rodzaju zabytków zgrupowana jest we wschodniej części dzisiejszej Polski (Gródek-Kciuk 1989, ryc. 12), a Śląsk był dotąd ich pozbawiony. Trzeba jednak dodać, że także z działek wrocławskich pochodzi znikoma liczba krzyżyków.

Krzyżyk (enkolpion?) (ryc. 128:16) z ul. Oławskiej nie w pełni odpowiada definicji enkolpionu zawartej w najobszerniejszym artykule poświęconym tej kategorii zabytków (Gródek-Kciuk 1989, s. 98): „termin enkolpion używany będzie do określenia

niewielkiego relikwiarzyka, wyłącznie w formie otwieranego krzyża, zaopatrzonego w uszko do zawieszania i noszonego na piersiach. Krzyże te zbudowane są z 2 składających się ze sobą i połączonych zawiaskami połówek zwanych awersem i rewersem. Obie części enkolpionu są z jednej strony wklęsłe i to wgłębienie stanowi miejsce do przechowywania relikwii. Wzrost popularności enkolpionów i zapotrzebowania na te przedmioty sprawił, że produkowano ich więcej i zaczęto nosić również puste”.

Krzyżyk z ul. Oławskiej nie jest dwudzielny, choć ma wiele innych cech charakterystycznych dla enkolpionów kijowskich. Zabytki takie określane są jako krzyże napierśne jednodzielne w typie enkolpionów reliefowych (Gródek-Kciuk 1989, s. 117, ryc. 11). Nasz okaz w jeszcze jednym szczególe różni się od enkolpionów kijowskich: Dzieciątko znajduje się (heraldycznie) po prawej stronie Marii.

K.W.

Ryc. 128. Wrocław, ul. Oławska. Krzyżyk (enkolpion?). Rys. N. Lenkow
Fig. 128. Wrocław, Olawska St. Cross (enkolpion?). Drawing N. Lenkow